

luna decembrie. Din aceste călătorii au rezultat mai multe lucrări printre care: *O plimbare în munți* și celebrele *Doine*, din care, prin datarea fiecărei doine, se poate reconstitui traseul parcurs. *Doinele* au avut un mare succes fiind recitate în saloanele boierești din Iași precum era cel de la Alecu Balș, unde era nelipsit și Grigore Ghica, viitor Domn al Moldovei (1849-1853 și 1854-1856).

*Doinele* au fost publicate în calendare și într-o revistă (1844), care le-au răspândit în marea masă a cititorilor. Era perioada în care tinerimea română, venită de la studii din străinătate, încerca să introducă în țară

sentimentul de demnitate și idealul național.

Există o mărturie interesantă a unui corespondent din Iași al *Gazetei de Transilvania* din Brașov, unde apare în 1844 o listă impresionantă cu 31 de persoane importante din Moldova, cu funcții precum: vornici, logofeți, spătari, căminari, pârcălabi, comiși, **care protejau literatura națională**. Printre aceștia, amintim pe: Costache Sturdza, Costache Conachi, Scarlat Miclescu, Alecu Mavrocordat, Constantin Negruzzi, Costache Sion, Alecu Sturdza, Alecu Ghica, dar și pe Mihail Kogălniceanu și Vasile Alecsandri<sup>1</sup>.

<sup>1</sup> Ibidem, pag. 14.

## LEONARD TUCHILATU – UNUL DINTRE CEI MAI SUBTILI POEȚI ROMÂNI DIN BASARABIA

Tatiana MÎRZA,  
bibliotecară, Filiala „O. Ghibu”

### Abstract

*The author describes the life and activity of the poet and prose writer Leonard Tuchilatu (1951-1975), born in the commune of Bursuceni, Sangerei district. The poet Leonard Tuchilatu will remain in Romanian literature a presence that left deep traces of his creation being truly one of the most subtle Romanian poets and thinkers. This can convince anyone who opens his books.*

**Keywords:** Leonard Tuchilatu, poet, writer, Romanian literature.

\*\*\*

Pe data de 10 noiembrie se împlinesc 65 de ani de la nașterea poetului și prozatorului Leonard Tuchilatu. S-a născut în 1951, într-o familie de intelectuali din s. Bursuceni, raionul Sângerei. A studiat între anii 1973-1975 la Institutul de Literatură „A.M. Gorki” din Moscova. S-a stins din viață la 4 noiembrie 1975.

Cu această ocazie la Biblioteca „O. Ghibu” a fost inaugurată o expoziție de carte *In memoriam Leonard Tuchilatu*, incluzând volumele și referințele critice care au apărut de-a lungul anilor.

Trecut prematur în lumea umbrelor, L. Tuchilatu este o prezență deosebită în literatura română, rămânând până astăzi o enigmă pentru cititorii săi. Pe lângă volumele de versuri, editate postum, în arhiva scriitorului, așa cum menționează cercetătorul Andrei Langa, au fost găsite și „un șir de însemnări critice și reflecții filosofice”, între care „descoperim o vie omogenitate”.

Din întreaga sa creație se întrevede o permanentă căutare întru perfecționarea limbajului, a formulei artistice a poeziilor și a prozei sale. Iată cum vede poetul menirea artei: „*Totdeauna arta a avut menirea de a rezolva lucruri nerezolvabile, de a ajunge la adevăr. Dacă biologiile caută în natură, eu vreau să aflu taina omului pentru a-*

*ajuta să se găsească pe sine, să fie mulțumit spiritual, nu numai material. Vreau o lume ideală” (Reflecții).*

Viața și moartea s-au intersectat în toată creația scriitorului. „Dualismul condiției existențiale a omului” evoluează la L. Tuchilatu spre o voință vivace a spiritului stoic. Sensibilitatea, acutizată de forța spiritului, îl face să scrie în *Reflecții*: „*Ar fi timpul cugetărilor privitoare la viață și moarte. Tot mai mult cred și parcă nu cred în nemurirea sufletului. E atât de dureros*” (1, p. 5).

Poetul a fost mereu în căutarea frumosului în scurta sa viață care i-a fost dat să o trăiască aici pe pământ fiind cu precădere sub obsesia morții, a relativității lucrurilor, iar toate acestea l-au făcut să iubească și mai mult oamenii, natura și să aibă o mare dragoste de viață.

Poetul L. Tuchilatu a avut un interes deosebit față de mișcarea literară care se înfiripa la începutul secolului XX, apărută în Germania – numită mai târziu expresionism – ale cărei elementele se întrevăd în mare parte în opera sa. O dovadă în acest sens sunt și însemnările scurte făcute pe paginile manuscrisului său, descoperit după moartea sa, unde se referă la poezia „viziunilor întunecate” ale lui Georg Trakl, Georg Heym, Jacob von Hadis, Arno Holz, Rainer Maria Rilke ș.a. Toți au lăsat generațiilor din urmă opere de o mare vitalitate, care continuă să servească până în prezent drept modele artistice pentru curentele și mișcările literare din întreaga lume. L. Tuchilatu a căutat să se racordeze acestei mișcări, dar a tins mereu spre a-și păstra autenticitatea și coloritul național (2, p. 562).

Unicitatea creației lui L. Tuchilatu a fost relevată mult mai târziu în recenzii și schițe comemorative. Interesul vădit al tânărului creator față de modelul expresionist de exprimare nu ține doar de simpla asimilare a acestuia, ci contribuie la crearea unei lumi proprii a autorului și



totul este bazat pe folclorul nostru național și de simboluri primordiale autohtone: soarele, luna, vântul, izvorul, pădurea etc. Cercetătorul Andrei Langa avea să menționeze referindu-se la simbolul central al creației lui Tuchilatu: „*În centrul Universului se află, totuși, Omul ca enigmă supremă a naturii. Chipul lui solitar e transfigurat de cele mai diverse fenomene naturale. Poetul acordă o atenție deosebită limbajului utilizat, tinzând spre o cât mai perfectă eufonie. Pentru el muzica este măsura tuturor lucrurilor, capabilă să le cupleze într-o idee comună, spiritualizată*” (2, p. 565).

Dominanta liricii lui L. Tuchilatu rezidă într-o „mitologie a purității originale”, într-o experiență proprie de viață. Ceea ce impresionează mai mult este faptul că misterul vieții, intuit în lumea înconjurătoare, rămâne intact în poezie.

În unele poezii ale autorului observăm puternice accente existențiale, meditati-

ve: „Am intrat în circuitul monoton al vieții / și nu ne mai tulbură vreun soare nou, vreo oră de zbucium. / Poate când nu ne vom trezi din lăncezeala ce ne-a cuprins neamul / vom înțelege mai multe, vom fi poate mai singuri” (Am intrat în circuitul monoton...).

Poetul refuză formulele patetice la modă și adoptă un limbaj arhaico-mitologic, ceea ce conferă poeziilor sale un univers special. Poeziile sunt structurate în jurul unor monologuri și dialoguri vii. Ritmica versurilor vine din interior. Ea trebuie detectată și înțeleasă, pentru că, dacă o percepi, îți apare în imagine o lume a sunetelor magice. O lume temperată, nostalgică răsună la lectura unor poezii: *Bună seara, mamă!, De toamnă, Iar frunzele cad*. Ritmica lor ne amintește de versurile din baladele populare.

O temă preferată a poetului a fost și cea a mamei. Imaginea mamei apare universalizată în poemele sale. În poemul *Populară*, mama este cea care a creat tot ce este mai frumos în această lume: florile, soarele, oamenii... Dragostea de mamă înseamnă o contopire cu întreg universul. Reflecțiile asupra efemerității vieții dau o notă nostalgică atmosferei poemului: „Maica mea, / mama florilor, / mama soarelui, / mie-mi pare rău de orice om trecut de sfârșit, / mie-mi pare rău / de grădina silită de toamnă / să-și lase haina...”

Folclorul este seva din care, în special, poezia lui L. Tuchilatu, se alimentează continuu. Poemul *Baba de zăpadă* își are rădăcinile tot în folclor. Simbolul central al poeziei reprezintă societatea în care trăia poetul cu iluziile și visele deșarte ale vieții, care o compun: „De câte ori a murit / baba de zăpadă, / și eu trebuie să cânt / în numele vieții.”

„Leonard Tuchilatu are, ca și sora sa Leonida Lari, simțul insolitului, fantasmagoricului, al profeției «negre». În proza sa poematică, scrisă de asemenea prin prisma sentimentului alunecării în abis, eve-

nimentele par la un moment dat «o haină de boală», o «câmpie pustie de toamnă», personajul Nae este un stejar, ce-și aruncă ultimele frunze, iar naratorul are senzația că își îmbracă singur firele pe mâini, «cătușe ale nimicului», menționa M. Cimpoi în a sa *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia* (3, p. 231). Poeta L. Lari, sora poetului, este cea care a avut un rol considerabil la îngrijirea și editarea postumă a cărților lui L. Tuchilatu.

Deși plecat atât de devreme dintre noi, poetul Leonard Tuchilatu, a lăsat o moștenire literară foarte bogată. Reprezentant al generației „ochiului al treilea” în literatura basarabeană, L. Tuchilatu este unul dintre cei mai subtili poeți ai literaturii române, așa cum au semnalat majoritatea criticilor literari care s-au ocupat de creația lui.

George Meniuc este primul care a atras atenția asupra talentului neobișnuit al lui L. Tuchilatu, într-o prefață la volumul lui de poezie apărut postum: „Întotdeauna o moarte neașteptată îți pare de necrezut. S-a întâmplat aproape ca în poveste. În poveste Făt-Frumos, pornindu-se în căutarea iubitei Cosânzene, ajunge într-o țară așezată la coadele mărilor, spre soare răsare, și acolo își dă drumul, prin fântână, pe lumea cealaltă, ca să-l răpună pe zmeu. Tuchilatu a mers și el în căutarea frumuseții existențiale umane, a coborât și el, când «cupa zorilor se umple de mărgăritare», în altă lume. Și nu s-a mai întors” (4, p. 8).

Iar criticul Ion Papuc va menționa în postfața la volumul *Sol. Fata Morgana*, apărut în 1996: „Poezia lui Leonard Tuchilatu este ca o cămașă de erou lipită peste rana mortală, în care versul este chiar izobara sângelui închegat, încât nu îl poți atinge fără să provoci, să îți provoci suferințe ale cărnii vii. Precum opera aceasta pe veci vie.”

Fenomenul Leonard Tuchilatu a rămas nu doar un simplu exemplu de creație autentică și de destin scriitoricesc tragic, așa

cum e interpretat uneori, ci mai este un model de creativitate, care-și are discipolii săi, chiar dacă sunt nedecarați. Poetul Leonard Tuchilatu va rămâne în literatura română o prezență care a lăsat urme adânci prin creația sa fiind cu adevărat unul dintre cei mai subtili poeți și gânditori români. De acest lucru se poate convinge oricine deschide cărțile lui.

### Referințe bibliografice

Literatură artistică:

*Sol* (poezii). – Chișinău: Literatura Artistică, 1989.

*Fata Morgana* (poezii și proză). – Chișinău: Literatura Artistică, 1989.

*Sol. Fata Morgana* (poezie și proză). Prefață: A. Langa. – București, Chișinău: Editura „Crater”; Editura „Glasul”, 1996.

Literatură critică:

1. Langa, A. *Leonard Tuchilatu: creație prin destin*: (portret literar). – București: Ed. „V. Cârlova”, 1996, p. 5.

2. *Literatură română postbelică*. – Chișinău: Tipografia Centrală, 1998. În: Langa, Andrei. *Revelație și mister în poezia lui L. Tuchilatu*, p. 562.

3. Cimpoi, Mihai. *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*. – Chișinău: Ed. Arc, 1996, p. 231.

4. Meniuc, George. *Lumea sonoră*. În volumul: Leonard Tuchilatu. *Fata Morgana*. – Chișinău: Ed. „Literatură Artistică”, 1989, p. 8.

## EUL LIRIC LOTENIAN PĂTRUNS DE CHEMAREA STELELOR

Vera CĂTANĂ,  
profesoară de limba și literatura română,  
Gimnaziul Peticeni, r-nul Călărași

### Abstract

*Emil Loteanu (1936-2003) was an actor, director, poet and writer from Moldova. The author investigates the personalized dimension of the Loteanu lyrical ego penetrated by „The Calling of Stars”. The theme proves its timeliness and importance by investing the lyrical ego as the mediator between the poet’s thoughts, feelings and emotions and the way they are received by the readers. Thus, any attitude of the lyrical ego corresponds to a certain extent with an image. Among the most frequently encountered are: the image of the seeking and the creative self.*

**Keywords:** *Emil Loteanu, Volume Calling Stars, lyrical ego.*

\* \* \*

Având ca sursă de inspirație realitatea și, în același timp, fiind rodul plâsmuirii Divine, omul de artă moștenește odată cu viața și dorința de a crea el însuși, poezii și scriitorii își eternizează numele prin cuvânt.

În contextul aniversării a 80-a de când tezaurul românesc a înscris numele lui **Emil Loteanu** îmbogățindu-ne spiritual, astăzi vom încerca să venim cu un element de noutate, proiectând dimensiunea personalizată a **Eului liric lotenian pătruns de „Chemarea stelelor”**.

Observăm că tema în cauză își probează actualitatea și importanța prin investirea eului liric cu funcția de mediator dintre gândurile, sentimentele și emoțiile poetului și felul cum sînt receptate de lectori, astfel, oricărei atitudini a eului liric îi corespunde într-o anumită măsură o ima-